

Ókontri

7.

Oravecz Imre (1943) Kosuth-díjas költő, író, Szajlán él. — Részlet készülő új regényéből.

— Apa, Kirkpatrickék földet árulnak.

A karámban voltak, apa és fia. Billogoztak. Bőrkötényt viseltek és bőrkesztyűt. Egymás után hozták ki a borjakat az elrekesztőből. Mikor elővezettek egyet, kirántották alóla a jobb mellső és hátsó lábát, ledöntötték és megkötözték. Steve mellé térdelt, lefogta, az apja pedig a forró vassal rásütötte a jelüket, az ~~V~~-t.

Késő délutánra járt az idő, a nap már nem sütött olyan hevesen, de az erőlködéstől és a nyílt tűz közelétől erősen izzadtak. Égett szőr- és hússzag terjengett a levegőben. Füst is keletkezett, mikor a vas a bőrrel érintkezett, de ez jó volt, mert távol tartotta a legyeket.

Az apja nem reagált mindjárt. Mielőtt a következő állatért mentek volna, felpiszkálta a tüzet, és a vasat visszatéve a paraszak közé várta, hogy ismét megfelelő hőfokra melegedjen.

— Igen? — szólalt meg aztán, és zsebkendőt húzva elő a zsebéből letörölte a homlokáról a verejtéket.

— Azt hallottam.

— Hát aztán?

— Jó volna venni.

— Venni?

— Igen.

— Miből?

— Pénzből.

— Hol a pénz?

— A maga zsebében, maga a gazda.

— Az igaz.

— Szántót kellene venni.

— Szántót árulnak?

— Azt. Nekünk az kellene.

— Azt mondod?

— Igen.

— Aztán hol volna az a szántó, melyik részen? Lent a lapon, az oldalban, vagy valamelyik tetőn a francban?

— Azt nem tudom.

— Mert nem mindegy, hogy hol van, mert földet művelni itt igazából csak ezen a lapon érdemes, ahol nekünk is van, vagy a másik lapon, ami az ő tanyájuktól nyúlik be az O'Hara felé, és egészen az övék. Máshol csak bukfencvetésre jó.

— Világos.

— Mint a vakablak.

— Megkérdezem őket, hogy hol van, meg mekkora terület, és mennyiért vesztegetik?

— Kérdezd.

— És vennénk, ha jó helyen volna, és árban is elfogadható?

— Azt nem mondtam, de megkérdezheted, csak úgy kíváncsiságból. Az nem kerül semmibe.

Steve megkérdezte.

Itt volt lent, a patak melletti laponon, az övük folytatásában. De nemcsak az a szomszédos parcella, amelyet vágyakozva szokott nézegetni, hanem az egész alj, fel a szűkületig. És az is kiderült, hogy nemcsak szántó eladó, hanem legelő is az oldalkanyonban, sőt, az egész oldalkanyon.

Szénát hordtak, mikor pár nappal később ismét előhozakodott vele. A csűrpadlásra rakták fel, a bejárat feletti padlásajtón keresztül. Az apja hányta fel a kocsiról, ő meg fent villával elszedte, és beljebb továbbította. Mikor megtelt az előtér, és már nem tudta hova tenni, feljött az apja, és együtt hordták a padlás tulsó végébe, oldalra, mindenhova. Feldobni a kocsiról a szénát nem kis erőfeszítést kívánt, kivált, hogy egyre lejjebből kellett, ahogy fogyott a kocsin, de a fogadása sem volt gyerekjáték fent a megrekedt melegben, a szálló porban, amely csípte a bőrt.

Mikor így másodszor is eligazították fent a szénát, és az apja ment volna le, akkor közölte ezt vele, és az árát is, a szántóét is, a legelőét is.

— Hm — állt az meg csodálkozva, és a nyomaték kedvéért a padlóhoz ütötte a vassal felfelé tartott villa nyelét. — Az egész lapos és a kanyon? Ejha! Mi ütött ebbe a Kirkpatrickba? Eladja a legjobb szántóját? Nem a másik lapost a hegyen túl, ami gyengébb, szárazabb, mert magasabban fekszik. Kevesebb növényt akar termesztetni? Azért ezt még megtarthatná. Elsőrangú legelő lenne belőle, vagy kaszáló, ami szénát adna, de bevethetné lucernával is, ami értékeesebb. De hát legelőt is árul. Marhát is kevesebbet tart majd?

— Csökkent mindkét területen — vélekedett Steve.

— Te földet akarsz, igaz-e?

— Igen.

— Van szántónk.

— Nincs elég.

— Te búzát, árpát, kukoricát, babot, meg mindenfélét akarsz termesztetni.

— Mindent nem.

— Nagyban akarsz gazdálkodni. Itt?

— Csak az észszerűség határai közt.

— Ésszerűség, mikor a világ megbolondult.

— Csak annyit, amennyit értékesíteni tudunk, amennyit felvesz a piac.

— Piac? Már úgy beszélsz, mint aki ért hozzá. Piacra termesztetni a mai viszonyok közt! Mikor nincs rendes piac, mikor mindenből felesleg van, amit a tengerbe öntenek. Olvastam, az újságban. Mikor annak sincs ára, ami kell. Mikor a nagyok se boldogulnak! Mit akarunk mi, kicsik?

— Nem lesz mindig így, apa. Ami most van, az elmúlik egyszer. A válságok jönnek-mennek. Megint kiderül majd az ég.

— Nem úgy néz ki.

— De. Reménykedjünk.

— Jó, tegyük fel, hogy vége lesz ennek egyszer. De én már öreg vagyok, nemsokára kidőlök, te meg magad vagy, asszony nélkül.

— Sokáig bírja még maga, hogy így fel tudja hajítani a szénát, én meg majd csak találok valakit.

— De mit akarsz itt eső nélkül? Honnan veszel vizet? Mert itt öntözni kéne. Ha csak nem állsz rá teljesen a lima-babra.

— Van eső, apa, télen van, csak nyáron kell pótolni.

— Aztán mivel pótolod? A patak vizével. Kevés víz van benne, nem annyi, mint régebben és olajos is. Összegyűjtöd az esővizet?

— Az volna az egyik megoldás.

— A másik?

— Kút, kutakat fúrni, ahogy már mondta is egyszer. Felhozni a vizet a mélyből. A mélyben van a Wheelerben, bizonyosság rá a kunkt, meg a hidrológusok is állítják.

— Hát, úgy tán, tán, de ahhoz is pénz kell.

— Akkor érdekelné a föld?

— Azt nem mondtam.

Az apja tehát megint elutasította, de a bogár, amelyet a fülébe tett, csak mocorgott, mert harmadszorra már maga hozta szóba.

Trágyáztak, trágyát teregettek, kukorica után a Cummingsék fellői oldalon. Kocsival hordták ki a tanyából, és meg-megállva szórták lefelé, félkör alakban, gondosan ügyelve, hogy ne maradjanak foltok, hogy mindenhol egyenletesen borítsa a földet. Befelé se mentek üresen, kukoricaszárat vittek, amely kúpokban állt kint.

Siettek. Január volt, az utolsókát rúgta a nyár, és hamarosan szántani kellett, mielőtt megjönnek az esők, hogy tavasszal majd vehessenek, ültethessenek, mert kapásokat szántak ide ismét. Néha lucernával is javították a talajt, de az most nem volt esedékes.

Kiürült a kocsi, végeztek egy fordulóval. Steve leugrott, hogy gyalogoljon, az apja a kezébe vette a gyeplőt, de mielőtt indított volna, hogy soron következő szárkúphoz menjenek, utána szólt.

— Megvannak még Kirkpatrickéknak azok a földjei? Nem láttam még idegent a lapon, de ők se mutatkoznak rajta.

— Tudtommal igen.

— Hány acre is volna az összesen?

— Megkérdezzem?

Az apja erre a kérdésre nem felelt, de amikor bent megint rakodtak, visszatért rá.

— Szerintem kitartják az árából, meg el is van hanyagolva. Nem tudom, hogy a felső részén mit kapott, de itt lent sose láttam őket trágyázni. Csak ültettek, ültettek és mindig babot. Kivették a föld véréit.

— Biztos lehet alkudni.

— Remélem is. Alku nélkül nincs egyezés. Nem is veszik azt komolyan, aki nem alkuszik.

— Akkor se, ha tőzsomszéd az ember, mint mi, aztán jóban vagyunk?

— Akkor se.

— Akkor lehet, hogy megvesszük, ha megegyezünk?

— Lehet. Nem tudom.

— Akkor lát benne fantáziát, apa?

— Nem nagyon, de a kedvéért esetleg belemennék, ha volna annyi pénzem. Mert látom, hogy a fejedbe vetted ezt a bővítést, aztán nem lehet kiverni onnan. De nincs annyi. Előbb pénzt kéne csinálni, marhát eladni, vagy mit tudom én mit.

— Nem úgy gondolom én, hogy egymaga megveszi.

— Hanem hogy?

— Úgyhogy beszállok. Hogy együtt vesszük meg, fele-fele alapon.

— Hát, van pénzed?

— Nincs, de lesz, ha kell.

— Miből?

— Eladom a Santa Paula-i házat.

— Mikor teher van rajta.

— Teherrel együtt.

— Találsz olyat, aki így megveszi?

— Aki keres, talál.

— Jut eszembe: mennyiért árulják a kanyont?

— Azt nem kérdeztem.

— Nem?

— Az is kellene?

Steve csodálkozva nézett az apjára, de az csak akkor válaszolt, mikor már a szárkúpnál voltak.

— Ide hallgass, fiam. A következőt gondoltam ki. Ha meg tudunk egyezni Kirkpatrickkal, én megveszem neked a lapost, te meg veszel nekem legelőt, ha sikerül eladnod a házad.

— Megvegyem a kanyont? De hisz az nagy terület. Nem tudom, mennyit kaphatok a házért, de annyit biztosan nem, hogy abból kifussa.

— Nem az egészet. Csak a felét, vagy a harmadát, mondjuk csak a felénk eső oldalát, fel a tetőig, ahol a kerítés van.

— A feneket, a másik oldalt meg a fart nem?

— Nem.

— Kár, mert a fenéken jó kutakat lehetne fúrítani, és onnan lehozni a vizet.

— Majd furatunk lent.

— Jó, de lehet, hogy annyit se kapok a házért, amennyit az oldalért kér.

— Ha nem, nem. De ha igen, akkor igen?

— Igen.

— Akkor megegyeztünk?

— Meg — felelte Steve. — Akkor csapjon bele — és megvidámodva nyújtotta a kezét.

— Ne, még ne! Majd ha Kirkpatrickkal is megegyeztem, te pedig eladtad a házad. Még áldomást is iszunk, mi ketten, külön.

— De reménykedhettek?

— Azt lehet, sőt, kell. A remény élteti az embert.

Elkezdték felrakni a szárat. Közben nem beszéltek, nem értették volna egymás szavát, annyira zörgött a száraz szár.

— Már meg is kóstoltam — vallotta be Steve, mikor megtelt a kocsi.

— Mit?

— Azt a földet.

— És milyen?

— Hát, nem olyan savanyú, mint a miénk.

— Édes, mi, mert annak akartad érezni? Ugyan, értesz is te ehhez? — nevetett az apja.

Stevenek szerencséje volt. Sikerült eladnia a Bradley Street-i házat. Nem mindjárt. Hetekig árulta. Még meg is hirdette a Santa Paula Chronicle-ben. Már-már azon volt, hogy ügynökségnek adja, és azon keresztül próbálja, sápot fizet, ha másként nem megy, mikor végre vevő jelentkezett. Egy japán kertész, Yasuo Chida vette meg. Volt háza, de a 13. utcában, a vasút mellett, ahol még mindig nagy volt a zaj, noha megszűnt már a személyforgalom, és csak tehervonatok közlekedtek az egykor népszerű vonalon. Csendesebb, nyugalmasabb helyre vágott a családjával, és ezért hajlandó volt a bankterhet is átvállalni.

Megvolt, meglett hát a legelővásárlásra a pénz.

Közben az apja sem tétlenkedett. Eladott egy tucat marhát, és a kapott pénzt hozzáadta a megtakarításához, amely nem sok volt ugyan, de mégis valamennyi. Most már csak Kirkpatrickot kellett rábeszélni, hogy hasítsa ki a kanyonjából a felénk eső oldalt, és megegyezni vele a szántó árában is. A megegyezés viszonylag gyorsan megszületett, de előtte a rábeszélés nem ment könnyen. Először hallani sem akart részledásról. Mit kezd ő a maradék kanyonnal, kinek kell az csonkán? Elkel az úgy is, biztatta István. Vegyék meg egészben, vagy sehogy. Ha úgy nem kell, akkor a lapost se adja, mert egy tulajdonosa kell legyen a kettőnek, hiszen onnan esik a feljárás. Végül csak engedett, de feltételül szabta, hogyha elkel a maradék, az új tulajdonos szolgalmi jogot jegyeztethet be a felvivő útra.

Steve repesett az örömtől. Teljesült az álma. És még némi pénze is maradt, mert a kanyonoldal végül kevesebbe került, mint amennyit a házért kapott. Az apja sem panaszkodhatott. Nagyobb lett a legelőterülete, és ezzel megteremtette a marhaállomány jelentős növelésének feltételét. Igaz, az állatállomány átmeneti csökkentése árán, és nem úgy, ahogy szerinte ésszerű lett volna, vagyis nem a megszerzett laposnak legelővé alakítása révén. A lapos! Hej, de kár azért a laposért! Micsoda fű vagy lucerna termett volna ott, sóhaj-

tozott magában. De azért szívvel-lélekkel részt vett azonnali birtokbavételében és hasznosításában. A kanyonoldallal, amelyet hozzá kellett keríteni a birtokhoz, nem siettek. Az ráért. Annál is inkább, mert nem hajtotta őket a szükség. A kevesebb marha jól, sőt, jobban elvult a régi legelőterületen.

Tisztában voltak vele, hány acre a szántó, a földmérő megmérte, mégis most fogták fel igazán, mekkora, hogy az övék lett, hogy kezelésbe vették. Mert más azt tudni, hogy hosszában a dűlőúttól a szűkületig terjed, két oldalt pedig a kanyargó patak és a szeszélyes vonalú hegyláb a határ, és megint más benne dolgozni, rendeltésszerűen használni. Így már sokkal nagyobb volt, szinte túl nagy.

Először megritkították a patakparton a fűzfákat. Nem vágták ki mind, bár legszívesebben azt tették volna, hogy egyáltalán ne árnyékoljanak, de hagyni is kellett, hogy fogják a partot. Aztán feltöltötték azt a két, oldalt nyitott süllyedést, gödröt, amelyek földcsuszamlás következtében keletkezettek valamikor. Nem állt meg bennük a víz, kifolyt a patakba, de kiestek a művelésből, mert túl mélyek voltak. Végül felszántották az egész területet. A középén húzódó dűlőutat meghagyták. Fel akarták törni, és a patak felőli oldalon újat nyitni, de letettek róla. Rájöttek, hogy úgy még nagyobb termőterületet venne el tőlük, mert ott a part vonalához kellene igazodni, és úgy csak girbegörbe lehet, itt viszont egyenes.

Tanakodtak, hogy ne hagyjanak-e ki a víztároló medencének máris helyet. Nem tudtak megegyezni, hol legyen, meg úgy sem öntöznének egyhamar, ezért ennek eldöntését későbbre hagyták. Steve erősködött, hogy meg kellene spórolni a szántást legalább ott, ahol a kút lesz, amelyből a vizet nyerik majd, de az apja leintette mondván, hogy csacsiság, hisz fogalmuk sincs, hol fúrnak majd. Annak meghatározása, hogy hol kell, a hidrológus dolga lesz, éppúgy, mint maga a fúrás. Olyan az, mint az olajfúrás. Azt se vaktában végzik már, neki, mint ex-olajosnak elhiheti. Nem mutatta, de hirtelen melegség támadt a szíve körül, a fúrótoronyoknál töltött évekre gondolt, az olajra, a fúrófejre, az iszapra, és titkon remélte, hogy valamiképpen részt vehet majd a fúrásban, hasznosíthatja parlagon heverő tudását, és szerepe nem korlátozódik a megbízóéra, aki tisztes távolból tétlenül nézi az egészet.

A szántás, vetés két teljes napot vett igénybe. Mélyszántás volt és nehéz. A nagyfokú talajszárazság miatt és azért is, mert Kirkpatrickék többször egymás után csak tarlóhántást végeztek, mi több, legutóbb valami újítás jegyében úgy tették bele a magot, hogy előtte csak tárcsáztak. Mind a négy lovukat be kellett fogniuk, és maguk is csak úgy bírták erővel, hogy sűrűn váltották egymást az eke szarvánál. Az sem pihent természetesen, aki nem szántott, ment elől, vezette a lovakat, mert az irányításhoz így már kevés volt a gyepelő. Hogy azzal is időt takarítsanak meg, a lovakat a helyszínen etették-itatták, és maguk se mentek be ebédelni a tanyába. Kihozatták az ételt, és csak addig ültek, amíg elfogyasztották. Még Georgiet is

visszaküldték, aki kijött hozzájuk. Nem akarták, hogy feltartsa őket a kérdezősködésével és azzal, hogy közben figyelniük kelljen, hol van, mit csinál, nem bóklászik-e el.

Olyan részművelet is, mint a boronálás sokáig tartott, mert kétszer boronáltak. Először vasboronával, aztán meg túskeboronával. A vasborona nem zúzta szét a kisebb rögöket, és nem is takart eléggé. Ezért rámentek a földre túskeboronával is. Ennek már közönsége is lett. Az országúton megálltak az emberek, wheeleriek, idegenek, és nézték a túskeboronát. Ilyet még nem láttak, ez itt ismeretlen volt. István az óhazából importálta, vagyis maga készítette otthoni emlékei alapján, és most használta először.

A vetés ment leggyorsabban. Steve hajtott, az apja a vetőgép farán állt. Közben már Goergiet is megtúrták kint. Nemcsak jelen lehetett, de Steve azt is megengedte neki, hogy az ölébe üljön az ülésen, egy forduló erejéig legalább is. Aztán lerakta az apja óhajára, aki félt, hogy le talál esni, és rámegy a gép. És nem egészen alaptalanul, mert Steve nem fogta, a gyeplőt tartotta mindkét kezével.

Búzát vetettek. Nem az egész laposba, de a nagy részébe. A területnek csupán csekély hányadát, olyan ötédeformáját hagyták üresen az alsóvégén, kapás növényeknek. Steve akarta így. Az apja sokallta a búzát, árpát is szeretett volna, de hagyta, hadd teljék kedve. Ebből, mármint a sok búzából bonyodalom is származott. Elfogyott, nem lett elég a vetőmag. Elszámították magukat. Félbe kellett szakítani a munkát, és Hickséktől kölcsön kérni. Először Kirkpatrickéknál kilincseltek, de nekik nem volt feleslegük. Egy egész órát vesztegettek el vele. Közben beborult, és tartani lehetett tőle, hogy elered az egyébként várva várt eső. De ennél is aggasztóbb volt, hogy a kölcsönmagot csávázatlanul tették a földbe, mert arról szó sem lehetett, hogy még meg is csávázzák, hiszen az nem órát, hanem órákat rabolt volna el tőlük. Na, süsd meg, Steve, gondolta magában az apja, ebből minden lesz, csak nem búza, így kezeletlenül.

Már erősen alkonyult, mikor a második nap végén az utolsó fordulóra kezdtek, és egészen besötétedett, mire végeztek. Úgyhogy nem láthatták, maradt-e valahol vetetlen csík. Így legalább nem mérgelődtek, ha mégis. Mászt úgy sem tehettek volna utólag, mert újból nem lehetett volna rámenni a földre, pótolni. Az időjárás viszont kegyes volt hozzájuk. Mégsem eredt el az eső, megvárta, amíg behúzatnak a tanyába, és csak akkor kezdett rá. Meg is áztak, mialatt kifogtak, és a kocsit, vetőgépet betolták a kocsiszínbe. Csak Stevenek volt némi hiányérzete. Sajnálta, hogy ilyen rövid a nap, hogy ilyen korán sötétedik, és a végén nem járhatta körül munkájuk eredményét, a felszántott, eldolgozott, bevetett földet, nem látta a vetőgép kanalai húzta kis árkokat, amelyekbe a magvak kerültek, a megannyi szabályos, párhuzamos vonalat, amelyből majd az élet sarjad. Élet, az volt már neki is a búzamag, így nevezte, ahogy Magyarországon hívják, átvette az apjától, akitől hallotta.

Nem is késlekedett másnap. Alighogy megvirradt, kiment.
Esett az eső, de nem nagyon.

Végig ment közepén az úton, aztán körben a bevetett terület szélén. Meg-megállt, hol közelre, hol távolabbra irányítva tekintetét. A kis árkok még épek voltak, partjukat még nem most be az eső. A vonalak még mintázatot alkottak, amely ismétlődő, egyhangú volt ugyan, de megnyugtatóan pontos, mértani.

Aztán kiment harmadnap, negyednap, mindennap.

A második héten már alig látszottak az árkocskák, de még megvoltak.

Egyszer, amikor megint kint volt, éppen nem esett, és a föld a szünetet kihasználva szikkadt. Lehajolt az egyik árkocskához, és belepiszkált az ujjával.

Két fehéres csíra bukkant elő, két csírázó búzaszem.

Óvatosan visszatemette őket, és megsimogatta a tekintetével a helyet.

Meghatódott, de a harmadik héten érzékenyült el igazán, mikor ez a két csíra, meg a többi zölden előbújt, és zöldre festette a földet. Középről még látszott köröttük, közöttük a talaj, de távolabbról úgy festett a búza, mint valami óriási zöld szőnyeg.

Nem tudott betelni vele.

Hogy az egész búzaföldet lássa, felkapaszkodott Kirkpatrickék hegyére, és onnan nézte.

Sokáig állt ott fent. Nézte a lapost, nézte a jövőt, amely ott terült el lent. Azt sem bánta, hogy észreveszi a tanyából azt apja, és megkérdezi majd, ugyan mit keresett ott fent, a más földjén.

IANCU LAURA

Holdvilágnál

Boldogtalan ember ül a verandán.

Hiábavalón bolyong a ház körül a telihold.

Idén sincs termés a diófán.

A gyűrű nem aranyból volt.

Az éjszakák más utcát járnak.

Világot látnak, szép álmot.

Az örökzöld hidegben én a hóra gondolok.

Elsöpört lábnyomodra.

Micsoda bűn volt, hogy

nem mentiünk haza, amikor vártak!